

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

**INFORMACIJA O
STANJU I PROGRAMIMA
RAZVITKA PARKA
PRIRODE "KOPAČKI RIT"**

Materijal pripremili:

- *Upravni odjel za prostorno planiranje, zaštitu okoliša i prirode Osječko-baranjske županije*
- *Javna ustanova "Park prirode Kopački rit"*
- *Hrvatske šume*
- *Hrvatske vode*

Osijek, listopada 2017.

INFORMACIJA O STANJU I PROGRAMIMA RAZVITKA PARKA PRIRODE "KOPAČKI RIT"

1. UVOD

Prostor Kopačkog rita je poplavno područje zaobalja Dunava. To je prostrano prirodno vlažno područje u kojem se zbog meandriranja tokova, poplava, zasipanja i ostalih morfoloških promjena razvio splet rukavaca, kanala i naplavnih površina obraslih močvarnom vegetacijom i šumom.

Bogatstvo više od 40 biljnih zajednica, zajedno s dinamikom vode, pruža idealne uvjete za razvoj bogatog životinjskog svijeta. Kako se u Kopačkom ritu na malom prostoru jedna pored druge pružaju bare i grede s nekoliko biljnih i životinjskih zajednica, flora i fauna je izuzetno bogata. Od samog broja vrsta značajnija je činjenica da se tu nalaze velike i stabilne populacije mnogih ugroženih i rijetkih vrsta, poput orla štekavca, patke nJORKE, malog vranca, crne rode, stepskog sokola, obične vidre itd. Kopački rit predstavlja i najvažnije mjesto za ribe Dunava u Srednjoj Europi.

Zbog svega toga Hrvatski sabor je 1967. godine donio prvi akt o zaštiti tog područja i to **Zakon o proglašavanju poplavnog područja Kopački rit upravljanim prirodnim rezervatom** ("Narodne novine" broj 45/67.) koje je obuhvaćalo 177,00 km². Nakon toga, Savjet za zaštitu prirode Hrvatske 1969. godine donosi **Rješenje o utvrđivanju granice užeg područja Upravljanog prirodnog rezervata Kopački rit** ("Narodne novine" broj 48/69.) koje je obuhvaćalo oko 77,00 km² (7.700 ha) područja današnjeg Posebnog zoološkog rezervata. Ta površina je 1973. godine smanjena na 62,34 km².

Naziv zaštićenog područja mijenjao je dva puta ime zbog promjena terminologije vezane uz Zakon o zaštiti prirode.

Tijekom 1976. godine temeljem tadašnjeg Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 54/76.) uže područje **Upravljanog prirodnog rezervata** dobiva status **Specijalnog** (danas posebnog) **zoološkog rezervata, a šire područje dobiva status Parka prirode.**

Hrvatski sabor 1999. godine potvrđuje zaštitu Kopačkog rita **Zakonom o Parku prirode Kopački rit** ("Narodne novine" broj 45/99.) kada su njegove granice proširene tako da obuhvaćaju sve površine na lijevoj obali Dunava pa njegova površina utvrđena tim Zakonom iznosi 177,00 km². Državni zavod za zaštitu prirode je 2007. godine dostavio izračun podataka o površini Parka prirode "Kopački rit" u GIS-u i ona iznosi 23.126,28 ha.

Zakon o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 80/13.; u daljnjem tekstu: Zakon) **park prirode** definira kao prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora velike bioraznolikosti i/ili georaznolikosti, s vrijednim ekološkim obilježjima, naglašenim krajobraznim i kulturno-povijesnim vrijednostima. Park prirode ima i znanstvenu, kulturnu, odgojno-obrazovnu te rekreativnu namjenu. U parku prirode dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i zahvati kojima se ne ugrožavaju njegova bitna obilježja i uloga.

Isti Zakon **posebni rezervat** definira kao područje kopna i/ili mora od osobitog značenja zbog jedinstvenih, rijetkih ili reprezentativnih prirodnih vrijednosti, ili je ugroženo stanište ili stanište ugrožene divlje vrste, a prvenstveno je namijenjen očuvanju tih vrijednosti. U posebnom rezervatu nisu dopušteni zahvati i djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen rezervatom. U posebnom rezervatu dopušteni su zahvati i djelatnosti kojima se održavaju ili poboljšavaju uvjeti važni za očuvanje svojstava zbog kojih je proglašen rezervatom. Iznimno od stavaka 2. i 3. članka 114. Zakona dopušten je uzgoj riba i/ili drugih vodenih organizama u posebnim rezervatima u kojima je u trenutku proglašenja zatečena djelatnost uzgoja, u opsegu i na način koji ne ugrožava svojstva zbog kojih je proglašen rezervat, te obavljanje drugih djelatnosti sukladno pravilniku iz članka 142. Zakona.

Zbog izuzetnog bogatstva faune ptica, a osobito rijetkih i ugroženih vrsta, Kopački rit je od 1989. godine uvršten na listu **europskih ornitološki značajnih područja** (u originalu: IBA - Important Bird Area), a od 1993. Kopački rit je uvršten i na listu Ramsarskih područja.

2. POLOŽAJ PARKA PRIRODE "KOPAČKI RIT" U ODNOSU NA TERITORIJALNO USTROJSTVO

Prema važećem teritorijalnom ustrojstvu Republike Hrvatske, Park prirode "Kopački rit" u cijelosti se nalazi u Osječko-baranjskoj županiji u tri jedinice lokalne samouprave:

- 75,7% Parka prirode - nalazi se na području **Općine Bilje**,
- 24,0% Parka prirode - nalazi se na području **Općine Kneževi Vinogradi**,
- 0,3% Parka prirode - nalazi se na području **Grada Osijeka**.

Izvor podataka: Prostorni plan Parka prirode "Kopački rit" ("Narodne novine" broj 24/06.)

3. STRUKTURA POVRŠINA I VLASNIČKO STANJE

Područje Parka prirode dijelom čine šume i šumsko zemljište (neobraslo ili obraslo), brojne i promjenljive vodne površine, a na sjeverozapadnom i sjeveroistočnom dijelu izdvajaju se veće površine obradivoga poljoprivrednog zemljišta. Struktura površina u Parku prirode je sljedeća:

Redni broj	Korištenje površina	km ²
1.	Gospodarske šume (obraslo)	48,09
2.	Šume posebne namjene (obraslo)	22,20
3.	Poljoprivredno zemljište	22,57
4.	Građevinsko	0,44
5.	Vode	22,38
6.	Ostalo (neobraslo šumsko i neplodno zemljište, putovi i kanali)	113,26
	UKUPNO:	228,94

Izvor podataka: Prostorni plan Parka prirode "Kopački rit" ("Narodne novine" broj 24/06.)

Vlasništvo na području Parka prirode je dvojako:

- **vlasništvo Republike Hrvatske** - koriste različiti korisnici:
  - a) Republika Hrvatska - cca 13,15% površine
  - b) Hrvatske šume d.o.o. - 71,10% - 82% površine
  - c) Hrvatske vode - 4,9% - 6,14% površine
  - d) "Belje" d.d. Darda - 6,15% - 9,3% površine
  - e) Javna ustanova - 0,06% površine
  - f) ceste javno dobro - 1,48% površine
(Republika Hrvatska i jedinice lokalne samouprave)
- **privatno vlasništvo** - 1,92% površine.

Izvor podataka: Prostorni plan Parka prirode "Kopački rit" ("Narodne novine" broj 24/06.)

Korisničko stanje razlikuje se ovisno o izvoru podataka (Katastar, Hrvatske šume) tako da postoje razlike kako u ukupnoj površini tako i u udjelu pojedinog korisnika. To se posebno odnosi na korisnike navedene pod b), c) i d).

4. NAJVAŽNIJI PRAVNI SUBJEKTI S JAVNIM OVLASTIMA KOJI DJELUJU NA PODRUČJU PARKA PRIRODE "KOPAČKI RIT"

Na području Parka prirode djeluju tri najvažnija pravna subjekta s javnim ovlastima:

- **JAVNA USTANOVA "PARK PRIRODE KOPAČKI RIT"**
- **HRVATSKE ŠUME, d.o.o.**
- **HRVATSKE VODE, pravna osoba za upravljanje vodama.**

Sva tri subjekta provode javne ovlasti u skladu sa zakonskim propisima.

4.1. JAVNA USTANOVA "PARK PRIRODE KOPAČKI RIT"

Temeljem članka 130. stavka 2. Zakona, javne ustanove za upravljanje parkovima prirode osniva Republika Hrvatska uredbom Vlade Republike Hrvatske. Javne ustanove obavljaju djelatnost zaštite, održavanja i promicanja zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, nadziru provođenje uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravljaju te sudjeluju u prikupljanju podataka u svrhu praćenja stanja očuvanosti prirode (monitoring). Javne ustanove djelatnost obavljaju kao javnu službu. Javne ustanove mogu obavljati i druge djelatnosti utvrđene aktom o osnivanju i statutom sukladno stavku 3. članka 131. Zakona.

Vlada je, temeljem tada važećeg Zakona, 11. rujna 1997. godine donijela **Uredbu o osnivanju Javne ustanove "Park prirode Kopački rit"** ("Narodne novine" broj 96/97.; u daljnjem tekstu: Javna ustanova).

Rad Javne ustanove organiziran je kroz sljedeće unutarnje ustrojstvene jedinice:

1. Ured ravnatelja,
2. Služba općih i zajedničkih poslova,
3. Služba stručnih poslova zaštite, održavanja i očuvanja Parka prirode,
4. Služba nadzora,
5. Služba čuvara prirode,
6. Služba za prezentacijske aktivnosti, prodaju i ugostiteljstvo
7. Služba plana i analize
8. Tehnička služba
9. Služba za prodaju i marketing.

Javna ustanova je u 2016. godini imala zaposleno 26 radnika na neodređeno vrijeme, od čega se 16 financira sredstvima iz državnog proračuna, 10 radnika zaposlenih na neodređeno vrijeme financira se iz vlastitog prihoda kao i 6 sezonskih radnika zaposlenih zbog povećanog obima posla radi turističke sezone.

4.2. HRVATSKE ŠUME, d.o.o.

Gospodarenje šumama u Republici Hrvatskoj regulirano je **Zakonom o šumama** ("Narodne novine" broj 140/05., 82/06., 129/08., 80/10., 124/10., 25/12., 68/12., 148/13. i 94/14.) čime je uređen uzgoj, zaštita, korištenje i raspolaganje šumom i šumskim zemljištem kao prirodnim bogatstvom, a s ciljem održavanja biološke raznolikosti te osiguranja gospodarenja na načelima gospodarske održivosti, socijalne odgovornosti i ekološke prihvatljivosti.

Radi organiziranog i stručnog gospodarenja šumama, **Pravilnikom o uređivanju šuma** ("Narodne novine" broj 79/15.) ustanovljene su gospodarske jedinice. Park prirode "Kopački rit", uključivo i Posebni zoološki rezervat prostire se na području Šumarija Tikveš i Darda, odnosno na gospodarskim jedinicama "Dvorac-Siget", "Tikveške podunavske šume" i "Kopačevske podunavske šume".

Danas na području cijele Baranje Hrvatske šume zapošljavaju 121 djelatnika (radi usporedbe LŠG "Jelen" 1991. godine zapošljavalo je 720 djelatnika).

Ne može se precizno reći koliko je točno djelatnika Hrvatskih šuma zaposleno na samom području Parka prirode budući je organizacijska struktura Hrvatskih šuma ustrojena po šumarijama. Na području Parka prirode uglavnom rade djelatnici Šumarije Darda (27 djelatnika) i Šumarije Tikveš (37 djelatnika), a po potrebi rade i djelatnici drugih šumarija.

4.3. HRVATSKE VODE, pravna osoba za upravljanje vodama

Pravna osoba za upravljanje vodama Hrvatske vode, osnovana je temeljem **Zakona o vodama** ("Narodne novine" broj 107/95. i 150/05.), a nastavlja poslovati po odredbama Zakona o vodama ("Narodne novine" broj 153/09., 63/11., 130/11., 56/13. i 14/14.). Spomenutim Zakonom se uređuje pravni status voda, vodnoga dobra i vodnih građevina, upravljanje kakvoćom i količinom voda, zaštita od štetnog djelovanja voda, detaljna melioracijska odvodnja i navodnjavanje, djelatnosti javne vodoopskrbe i javne odvodnje, posebne djelatnosti za potrebe upravljanja vodama, institucionalni ustroj obavljanja tih djelatnosti i druga pitanja vezana za vode i vodno dobro. Hrvatske vode obavljaju poslove propisane člankom 186. Zakona o vodama, kao javna služba. Upravljanje vodama obavlja se u cilju osiguranja dovoljnih količina kvalitetne pitke vode za vodoopskrbu stanovništva, osiguranja potrebnih količina vode odgovarajuće kakvoće za različite gospodarske i osobne potrebe, zaštita ljudi i njihove imovine od poplava i drugih oblika štetnog djelovanja voda i postizanje i očuvanje dobrog stanja voda radi zaštite života i zdravlja ljudi, zaštite njihove imovine, zaštite vodnih i o vodi ovisnih ekosustava.

Hrvatske vode svoje aktivnosti obavljaju temeljem godišnjeg plana upravljanja vodama koji je usklađen s Financijskim planom za tekuću godinu, Planom upravljanja vodnim područjem, Višegodišnjim planom gradnje i Strategijom upravljanja vodama. Temeljem Zakona o zaštiti prirode pravne i fizičke osobe koje gospodare i/ili upravljaju prirodnim dobrima dužne su uskladiti planove gospodarenja prirodnim dobrima s odredbama ovog Zakona prilikom njihove obnove ili prve izmjene i/ili dopune.

Hrvatske vode izradile su Vodnogospodarsku osnovu Hrvatske - Strategiju upravljanja vodama koju je Hrvatski sabor donio na 5. sjednici 15. srpnja 2008. godine ("Narodne novine" broj 91/08. od 6. kolovoza 2008. godine). Vodnogospodarska osnova Hrvatske - Strategija upravljanja vodama temeljni je planski dokument kojim se utvrđuju vizija, misija, ciljevi i zadaci državne politike u upravljanju vodama u dugoročnom razdoblju.

Vodnogospodarska ispostava za područje malog sliva Baranja, kao ispostava vodnogospodarskog odjela za Dunav i donju Dravu Osijek, u cijelosti upravlja vodama na području Baranje.

U granicama Parka prirode izdvajaju se dvije hidrološke i hidrografske cjeline: inundacija Dunava i dio branjenog melioracijskog područja. Dio branjenog melioracijskog područja, kako na desnoj tako i na lijevoj obali je izgradnjom nasipa za obranu od poplava izuzeto iz poplavnog područja stvorenog stoljetnim meandriranjem. Desna inundacija Dunava obuhvaća 12.655 ha, na oko prosječno 82 m n.m. kojemu posebno obilježje daje dinamika plavljenja uzrokovana oscilacijama Dunava. Vodostaji srednje visokih voda ulaze u područje i plave ga. Vode na poplavnom području na jednom mjestu talože nanose, a na drugom mjestu produbljuju teren pa cijelo područje dobiva valoviti izgled. Tako nastaju bare (depresije) i grede (povišena područja) koje se u visinskoj razlici od nekoliko metara pružaju stotinama metara jedna uz drugu. Lijeva inundacija Dunava je površinom znatno manja jer se nasipi za obranu od poplava protežu znatno bliže obali rijeke, a veće poplavne površine su još preostale na predjelima zvanim Zvjerinjak i Srebrenica.

Odlukom Državne uprave za vode (iz 2000. g.) na prijedlog Hrvatskih voda određena je vanjska granica uređenog inundacijskog pojasa uz desnu obalu Dunava od rkm 1420+700 do rkm 1390+000, koja većim dijelom prolazi Parkom prirode te je veći dio istog u utvrđenom inundacijskom pojasu. Prema odredbama Zakona o vodama u uređenom inundacijskom pojasu zabranjeno je obavljati radnje kojima se može pogoršati vodni režim i povećati stupanj ugroženosti od štetnog djelovanja voda. Sve zemljišne čestice u utvrđenom inundacijskom pojasu imaju karakter vodnog dobra.

5. DJELATNOST PRAVNIH OSOBA S JAVNIM OVLAŠTIMA NA PODRUČJU PARKA PRIRODE "KOPAČKI RIT"

5.1. DJELATNOST JAVNE USTANOVE

Javna ustanova je osnovana radi upravljanja Parkom prirode Kopački rit i Posebnim zoološkim rezervatom.

Djelatnost Javne ustanove definirana je Zakonom o zaštiti prirode, Statutom, i drugim podzakonskim aktima.

Djelatnost Ustanove je zaštita, održavanje i promicanje zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara. Pri tome se štite biljni i životinjski svijet, staništa, ekosustavi, voda i vodni režimi, krajobrazne i druge vrijednosti te druge znamenitosti u cilju zaštite područja.

Temeljem Statuta, obavljanje spomenute djelatnosti podrazumijeva i poslove neposredne zaštite i nadzora zaštićenog područja, prihvat, informiranje, stručno vođenje, razgledavanje i prijevoz posjetitelja te ekološku poduku posjetitelja.

Javna ustanova svoju djelatnost provodi na temelju Plana upravljanja i Godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja, a koji detaljno definiraju sve planirane poslovne aktivnosti. Poslovne aktivnosti moguće je svrstati u 4 osnovne grupe, kako slijedi:

- ostvarivanje projekata iz područja zaštite, održavanja i očuvanja područja, a koji će omogućiti očuvanje temeljnih prirodnih i kulturnih vrijednosti te osigurati dugoročan održivi razvoj područja na dobrobit lokalnog stanovništva i zajednice,
- planove za provođenje svih mjera nadzora područja s ciljem njegove zaštite,
- planove za održavanje infrastrukture i okoliša,
- promicanje vrijednosti zaštićenog područja.

Programi i aktivnosti koji su se provodili tijekom 2016. i koji se provode u 2017. godini su kako slijedi:

a) Plan upravljanja Parkom prirode "Kopački rit" (u daljnjem tekstu: Plan upravljanja)

Sukladno Zakonu o zaštiti prirode, upravljanje Parkom prirode provodi se na temelju Plana upravljanja i Godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja PP Kopački rit. Plan upravljanja Parkom prirode donijet je tijekom 2011. godine.

Njime su određene razvojne smjernice, način izvođenja zaštite, korištenja i upravljanja zaštićenim područjem te pobliže smjernice za zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti zaštićenog područja, uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva.

b) Provođenje znanstvenih i stručnih studija i monitoringa

Monitoring ornitofaune

Ustanova je tijekom 2016. godine provodila opći monitoring ornitofaune. Na transektima koji prolaze kroz 37 lokaliteta zabilježeno je 95 vrsta ptica. Uz opći monitoring ornitofaune na području Parka, provodila je i niz monitoringa koji su vezani uz ornitofaunu, a odnose se na indikatorske vrste ptica. To su monitorinzi kako slijedi:

- monitoring gniježđenja orla štekavca sukladno Akcijskom planu za zaštitu orla štekavca - broj zabilježenih aktivnih gnijezda u Kopačkom ritu je 52. Ove godine je u suradnji s Hrvatskim društvom za zaštitu ptica i prirode te Nacionalnim parkom Dunav-Drava iz Mađarske prstenovano 16 mladih orlova.

- monitoring gniježđenja crne rode - nije zabilježeno niti jedno aktivno gnijezdo u 2016.g., ali su zabilježena dva aktivna teritorija i to na području Dravice i Batsigeta,
- zimsko prebrojavanje ptica močvarica. 2016.g. zabilježeno je 16.701 ptica te 61 vrsta, a brojčano najzastupljenije kao i svake godine bile su patkarice i guščarice te veliki vranac.

U sklopu općeg monitoringa ornitofaune dodatno se prati gniježđenje kolonijalnih vrsta ptica močvarica (veliki vranac i sive čaplje).

Monitoring ihtiofaune

U travnju 2016. godine, Javna ustanova je sa Zavodom za lovstvo, ribarstvo i pčelarstvo Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku izvršila jedno uzorkovanje ihtiofaune u svrhu izrade Ribolovno-gospodarske osnove Javne ustanove.

Dodatno su, u suradnji s Odjelom za biologiju i Zavodom za lovstvo, ribarstvo i pčelarstvo Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku, u rujnu i prosincu 2016. godine, izvršena dva uzorkovanja ihtiofaune i to na kanalu Čonakut, jezeru Sakadaš i Novom kanalu. Uzorkovanje nije vršeno u zimskim (početkom 2016. godine) i proljetnim mjesecima kako se ne bi ometao mrijest. Na temelju dobivenih podataka, vidljiv je izrazito snažan pritisak invazivne vrste srebrnog karasa - babuške (*C. gibelio*) na autohtonu ihtiofaunu poplavnog područja.

Monitoring populacije jelena običnog (*Cervus elaphus*)

U 2016. godini zabilježeno je kako je rika jelena (*C. elaphus*) bila vrlo "slaba", odnosno zabilježen je vrlo mali broj rikajućih jelena. Također je broj rikališta bio vrlo mali, odnosno ove su godine, bez rikajućih jelena, bili zabilježeni lokaliteti na kojima se prethodnih godina rika odvijala redovito. Dodatno, treba naglasiti kako je zabilježeni omjer ženki u odnosu na mužjake poremećen, a broj teladi je izrazito nizak.

Monitoring populacije europskog dabra (*Castor fiber*)

Monitoring populacije dabra (*C. fiber*) u Parku prirode Kopački rit započeo je 2007. godine. Prikupljeni su podaci o dinamici populacije na temelju uspostava i korištenja obiteljskih teritorija. Krajem 2015., odnosno početkom 2016. godine, zabilježeno je minimalno 36 teritorija. Temeljem višegodišnjeg monitoringa može se zaključiti kako je dinamika populacije dabra (*C. fiber*) u Parku prirode Kopački rit, nakon vrlo kratkog perioda naseljavanja novog staništa, ušla u fazu brzog rasta. S obzirom na veliku biomasu makrofitske vegetacije, koja je dabrovima primarni izvor hrane u vegetacijskom periodu, te dominantne šume bijele vrbe (*Salix alba*) u poplavnom području, koja je kao predstavnik mekih listača primarni izvor hrane izvan vegetacijskog perioda, Kopački rit predstavlja idealno i još uvijek neograničeno stanište za dabrove. Izostanak glavnog predatora vuka (*Canis lupus*), te do sada ne zabilježena predacija od strane čaglja (*Canis aureus*) i neantagonistički odnos s vidrom (*Lutra lutra*) dodatno daje uporište ovoj tvrdnji. Stoga je za očekivati daljnji brzi rast populacije dabra. Pored toga, u 2015. godini zabilježen je prvi teritorij izvan poplavnog područja i to unutar mreže melioracijskih kanala pa je za očekivati i daljnje širenje u tom smjeru te skoro kolizija s čovjekom, odnosno ulasci u poljoprivredne površine.

Monitoring epizootologije ptica

Javna ustanova je u suradnji s Veterinarskim fakultetom iz Zagreba započela monitoring epidemiologije ptica u 2013. g. Monitoringom se prate virusi u pticama selicama i stanaricama Kopačkog rita. Da bi se dobio uvid u proširenost određenih ptičjih virusa, od kojih su neki i uzročnici zoonoza, započelo se s pretraživanjem uginulih ptica nađenih na području Parka. Do sada je prikupljeno 104 uzorka, od toga 93 leša, 10 izmeta, 4 brisa ždrijela, 3 brisa kloake i 3 jaja. Od toga je pretraženo 46 leševa ptica, 10 izmeta, 4 brisa (ždrijela) i 3 brisa kloake. U analiziranim uzorcima, do sada nisu zabilježeni virus Zapadnog Nila niti virusi influence ptica. U 2016. godini prikupljeno je 12 leševa ptica. Devet ih je poslano na analizu na Veterinarski fakultet u Zagreb i utvrđeno je kako ptice nisu bile inficirane virusima influence ptica niti virusom Zapadnog Nila.

Slijed projekta "Restauracija staništa i razvoj turizma u Kopačkom ritu - Slobodno pašarenje kao ekološki i socio-ekonomski impuls za Podunavlje"

Javna ustanova posjeduje 8 odraslih grla i 2 teleta slavonsko-srijemskog podolca te jedno tele križanca mesnih pasmina. Sva goveda se nalaze na beljskim pašnjacima.

Monitoring podzemnih voda

Javna ustanova redovito se (jedanput tjedno) vrši mjerenje razine podzemnih voda na lokacijama unutar područja branjenog od poplava:

Kompleks dvorca Tikveš (bunar),
selo Tikveš (bunar),
Zlatna greda (pijezoma),
Malomkut (pijezoma),
CS Tikveš (bunar),

te na jednoj lokaciji u poplavnom području: Vemeljski dunavac (bunar).

Rezultati monitoringa pokazali su kako razina podzemnih voda u poplavnom području, osim o oborinama, ovisi i o razini vode Dunava pri visokim vodostajima, što nije slučaj kod ostalih lokacija.

Monitoring kvalitete površinskih voda

Početkom 2015. godine, u suradnji s Prehrambeno-tehnološkim fakultetom iz Osijeka započelo je sustavno praćenje koncentracije hranjivih tvari u površinskim vodama Kopačkoga rita. Voda se jednom mjesečno uzorkuje na sedam mjernih postaja koje predstavljaju ulazne točke vodene mase na područje Kopačkoga rita, a to su: Bodorfok (most prema Zlatnoj gredi), Menetfok (most), Siget (glavni dovodni kanal), crpna stanica Zlatna greda, Sakadaš - ustava Kopačevo, crpna stanica Podunavlje te crpna stanica Tikveš. U uzorcima se određuju koncentracije spojeva s dušikom (ukupni dušik, nitriti i nitrati) te koncentracija fosfora, odnosno fosfata. Od travnja 2016. godine, u monitoring se uključio i Odjel za biologiju Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku te se dodatno prati i sastav fitoplanktonskih zajednica. Rezultati prvog uzorkovanja objavljeni su na 5. simpoziju s međunarodnim sudjelovanjem Kopački rit jučer, danas, sutra 2016. i to usmenim priopćenjem i u zborniku sažetaka. Rezultati su, kako slijedi:

"...Na postajama smještenim u sjevernom i sjeverozapadnom dijelu Parka: 1 - Bodorfok, 2 - crpna stanica Zlatna Greda i 4 - Siget, dominirale su vrste *Synura uvella*, *Dinobryon divergens* i *Monoraphidium* sp. Na temelju RDA, njihov razvoj se povezuje s višom koncentracijom fosfata i nitrata. Na postajama unutar samog Parka: 3 - crpna stanica Tikveš i 6 - crpna stanica Podunavlje, te postaji 5 - Menetfok, masovno su se razvile nanofitoplanktonske vrste vrlo malih dimenzija (< 20 µm), a također su bili prisutni i predstavnici rodova *Monoraphidium* i *Cyclotella*. Razvoj ovih vrsta bio je vezan uz koncentracije nitrata i ukupnog dušika. Postaja 7 - ustava Kopačevo se prema strukturi fitoplanktonske zajednice razlikovala od ostalih postaja. Također je na ovoj postaji zabilježen najveći biodiverzitet (42 vrste) te najveća brojnost fitoplanktona (28,4x10⁶ jed./L). Dominirale su vrste iz razreda *Chlorophyceae* (*Kirchneriella*, *Koliella*, *Monoraphidium*) i *Chrysophyceae* (*Chrysococcus*), a njihovom je razvoju pogodovala veća dubina i temperatura vode. Daljnje kontinuirano praćenje i utvrđivanje ekološkog stanja ovih lokaliteta, koji predstavljaju glavne ulazne točke opterećenih voda u zaštićeno područje, iznimno je važno za definiranje mjera zaštite poplavnog područja Kopačkog rita."

Monitoring oborina

Podaci o oborinama redovito se prikupljaju na mjernoj postaji u Kompleksu Dvorac Tikveš. Prikupljeni podaci koriste se za usporedbu utjecaja oborina na podzemne vode (kako je ranije navedeno).

Monitoring vodostaja Dunava i unutarnjih voda Kopačkoga rita

Tijekom 2016. godine nastavljeno je prikupljanje dostupnih podataka o vodostaju Dunava i unutarnjih voda Kopačkoga rita, kojima se redovito popunjavala baza podataka Ustanove.

Akcijski plan za zaštitu vodenih i močvarnih staništa

U suradnji s Poljoprivrednim fakultetom provodio se navedeni Akcijski plan. U tijeku je daljnja inventarizacija vodene i močvarne vegetacije. Popis do sada zabilježenih vrsta vaskularne flore Kopačkog rita je nadopunjen. U 2016. godini vršeni su monitorinzi, determinacija prikupljenog materijala, a popis je proširen za još jednu vrstu. Rezultati višegodišnjeg monitoringa objavljeni su na 5. simpoziju s međunarodnim sudjelovanjem Kopački rit jučer, danas, sutra 2016. usmenim priopćenjem i u zborniku sažetaka pod naslovom: Promjene u sastavu makrofitske vegetacije Parka prirode "Kopački rit" tijekom duljeg vremenskog razdoblja.

Projekt posvoji pticu

U 2016. godini i dalje je trajao projekt Posvoji pticu. Do kraja 2016. godine posvojeno je 95 ptica prstenovanih u Kopačkom ritu ili njegovoj blizini.

c) Održavanje okoliša i postojećih posjetiteljskih putova i staza

Tijekom 2016. godine, Ustanova je kontinuirano radila na održavanju postojećih putova i posjetiteljskih staza. Prikupljanje otpada obavlja se kontinuirano u sklopu redovnih dnevnih aktivnosti.

d) Nastavak radova na obnovi i uređenju Komplexa dvoraca Tikveš i prijemnog centra Mali Sakadaš

Od 1991. godine Komplex dvoraca Tikveš je u vlasništvu Republike Hrvatske, a 2000. godine dodijeljen je na uporabu i upravljanje Javnoj ustanovi. Tijekom Domovinskog rata sve građevine i postojeća infrastruktura su u potpunosti devastirane. Javna ustanova je jedan dio objekata u Komplexu dvorac Tikveš obnovila, gdje su dostupni sadržaji vezani uz zaštitu, istraživanje i monitoring prirode i okoliša, organizaciju, razmjenu i globalno povezivanje podataka, edukaciju u prirodi, održavanje simpozija i boravak turista.

Ustanova je tijekom 2016. godine pripremila kompletnu projektnu dokumentaciju zajedno s studijom izvedivosti i u listopadu 2016. godine s projektom Prezentacijsko edukacijski centar Tikveš aplicirala na strukturne fondove. Također je pripremljena projektna dokumentacija, studija izvedivosti i potrebne dozvole za projekt izgradnje turističkog pristaništa Sakadaš u Parku prirode Kopački rit s kojim je Ustanova aplicirala na strukturne fondove.

Oba projekta su prihvaćena, odnosno Ustanovi je odobreno 85% sredstava iz strukturnih fondova za realizaciju navedenih projekata, a 15% sredstava osigurat će Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost i Ministarstvo zaštite okoliša i energetike.

Tijekom 2016. godine na Prijemnom centru izgrađena je zgrada Uprave čime se završilo s izgradnjom objekata i uređenjem Prijemnog centra Parka prirode Kopački rit.

e) Posjetiteljski programi Parka prirode Kopački rit

Od mnogobrojnih programa koje Park prirode Kopački rit nudi, uobičajeno su se najviše koristili programi koji uključuju vožnju brodom i vožnju čamcem. Od kada je u funkciji novi Prijemni centar bilježi se porast broja individualnih posjetitelja i rekreativaca. Posjetitelji također rado koriste kombinirani program posjete turističkim vlakom i brodom Panorama.

f) Suradnja Javne ustanove s javnim poduzećima i lokalnom samoupravom pri obnovi i izgradnji javne infrastrukture

Javna ustanova i nadalje podupire ulaganja ostalih poslovnih subjekata u obnovi i izgradnji infrastrukture.

g) Međunarodna i nacionalna suradnja

DANUBEPARKS je mreža zaštićenih područja na Dunavu sa 16 članova, odnosno pravnih osoba koje upravljaju zaštićenim područjima duž Dunava. Javna ustanova je punopravna članica ove organizacija, a također ima i predstavnika u upravnom odboru iste. Organizacija se bavi unaprjeđenjem i jačanjem zaštite prirodne i kulturne baštine u Dunavskom slivu na međunarodnoj razini te njihovom promocijom. Također je tijekom 2016. godine, organizacija pružala potporu prilikom pripreme i prijave projekta DANUBEparksCONNECTED.

PROJEKTI FINANCIRANI IZ EU FONDOVA

DANUBEparksCONNECTED

Javna ustanova se prijavila za novi projekt mreže DANUBEPARKS kao jedan od 15 projektnih partnera. Naziv projekta je "Bridging the Danube Protected Areas towards a Danube Habitat Corridor" (akronim: DANUBEparksCONNECTED). Projekt transnacionalne suradnje među zaštićenim područjima na Dunavu, prijavljen je u Interreg - Dunavskom transnacionalnom u program. Projekt je prihvaćen i službeno potvrđen u prosincu 2016. godine, a počinje u siječnju 2017. godine. Predviđeno trajanje projekta je 30 mjeseci, a ukupni budžet je 3.084.492,49 €. Budžet Javne ustanove je 215.572,75 €, a bit će financiran iz ERDF - europskog fonda. Očekivani početak projekta je početkom 2017. godine.

Projekt NATURAVITA

Javna ustanova aktivno sudjeluje u pripremi projekta NATURAVITA kao jedan od projektnih partnera. Vodeći partner su Hrvatske šume d.o.o. Projekt razminiranja, obnove i zaštite šuma i šumskog zemljišta u zaštićenim i Natura 2000 područjima u dunavsko-dravskoj regiji - Naturavita, koji se uklapa u Kohezijski fond, koji podržava Operativni program "Konkurentnost i kohezija" za razdoblje 2014. – 2020., Prioritetna os 6: Zaštita okoliša i održivost resursa. Osnovne komponente ovog projekta čine minirane i donedavno minirane šume i šumska zemljišta te vodeni ekosustavi. Projektno područje nalazi se u poplavnom području Dunava i Drave u Osječko-baranjskoj županiji, a teritorijalno obuhvaća Park prirode "Kopački rit", Posebni zoološki rezervat "Kopački rit" i Regionalni park Mura-Drava. Opći cilj projekta je razminiranje, obnova i zaštita šuma i šumskog zemljišta u zaštićenim i Natura 2000 područjima u dunavsko-dravskoj regiji, te zaštita voda i o vodama ovisnih ekosustava, smanjivanje rizika od požara i drugih elementarnih nepogoda, te edukacija i promocija usluga ekosustava. Aktivnosti projekta su: diseminacija i vidljivost projekta, razminiranje šuma i šumskog zemljišta, obnova šuma i šumskog zemljišta, obnova i izgradnja šumske protupožarne infrastrukture, obnova i uspostava edukacijske infrastrukture, edukacija i podizanje svijesti, zaštita i očuvanje vodenih ekosustava.

Javna ustanova je zajedno s Hrvatskim vodama uključena u radni paket zaštite vodenih ekosustava, čiji krajnji rezultat treba biti Studija revitalizacije vodenih ekosustava temeljne zone Parka prirode Kopački rit.

Trenutno je izrađena studija izvodljivosti, a projektna aplikacija je u pripremi. Ukupni proračun projekta je 366.669.766,85 kuna (prihvatljivi troškovi) od čega je za zaštitu vodenih ekosustava predviđeno 15.090.657,10 kuna i to dio proračuna predviđenih za Hrvatske vode, odnosno još 3.316.934,67 kuna koliko iznosi proračun Javne ustanove. Predviđeno trajanje projekta je 60 mjeseci, a očekivani početak je zadnji kvartal 2017. godine.

Projekt Prezentacijsko edukacijski centar Tikveš

Javna ustanova "Park prirode Kopački rit" je sukladno pozivu na dostavu projektnih prijedloga "Promicanje održivog korištenja prirodne baštine u nacionalnim parkovima i parkovima prirode", referentni broj: KK.06.1.2.01, u okviru Operativnog programa "Konkurentnost i kohezija" u financijskom razdoblju 2014. - 2020., u listopadu 2016. godine prijavila Projekt izgradnje turističkog pristaništa Sakadaš". Vrijednost navedenog projekta je 51.585.554,20 kuna.

U srpnju 2017. godine Ustanove je od Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije dobila Odluku o financiranju projektnog prijedloga kojom se utvrđuje sufinanciranje istog u iznosu od 85% ukupnih prihvatljivih troškova što je najviši mogući iznos sufinanciranja ukupno utvrđene vrijednosti Projekta. Iznos od 15% vrijednosti prihvatljivih troškova Projekta sufinancirat će Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost i Ministarstvo zaštite okoliša i energetike.

Projekt će se provoditi u vremenskom periodu od 2017. do svibnja 2021. godine i na realizaciji istog zaposlit će se tri osobe.

Cilj ovog projekta je obnova Novog dvorca i Ladanjske vile u Kompleksu dvoraca Tikveš te krajobrazno uređenje.

Također, projekt Presentacijsko edukacijski centar Tikveš ima za cilj kroz održivo korištenje prirodne baštine, valorizirati prirodnu baštinu Parka prirode Kopački rit i povećati privlačnost i atraktivnost destinacije kroz razvoj i modernizaciju posjetiteljsko-edukativnih sadržaja i programa za sve posjetitelje i na taj način omogućiti razvoj i revitalizaciju jednog od najvećih potencijala koji se nalazi u samom Parku prirode. Samo infrastrukturno ulaganje i opremanje sadržaja unutar kompleksa Tikveš omogućit će veću fluktuaciju posjetitelja te dugoročno osigurati financijsku isplativost investicije i znatno utjecati na razvoj turizma Slavonije i Baranje. Navedeni projekt ima značaj i za lokalni i regionalni razvoj i upravljanje okolišem ali isto tako uključuje i specifične kratkoročne i dugoročne ciljeve kao što su zaštita i očuvanje prirodne i kulturne baštine, edukacija i rekreacija i jačanje lokalne zajednice.

"Projekt izgradnje turističkog pristaništa Sakadaš"

Javna ustanova "Park prirode Kopački rit" je sukladno pozivu na dostavu projektnih prijedloga "Promicanje održivog korištenja prirodne baštine u nacionalnim parkovima i parkovima prirode", referentni broj: KK.06.1.2.01, u okviru Operativnog programa "Konkurentnost i kohezija" u financijskom razdoblju 2014. - 2020., u listopadu 2016. godine prijavila projekt "Presentacijsko edukacijski centar Tikveš". Vrijednost navedenog projekta je 11.014.407,14 kuna.

U srpnju 2017. godine Ustanove je od Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije dobila Odluku o financiranju projektnog prijedloga kojom se utvrđuje sufinanciranje istog u iznosu od 85% ukupnih prihvatljivih troškova što je najviši mogući iznos sufinanciranja ukupno utvrđene vrijednosti Projekta. Iznos od 15% vrijednosti prihvatljivih troškova Projekta sufinancirat će Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost i Ministarstvo zaštite okoliša i energetike.

Projekt će se provoditi u vremenskom periodu od 2017. do svibnja 2021. godine i na realizaciji istog zaposlit će se tri osobe.

Cilj ovog projekta je izgradnja pristaništa s pratećim objektom i nabava plovila na pogon iz obnovljivih izvora energije u svrhu edukacije posjetitelja o značaju zaštite biološke raznolikosti. Također, projekt ima za cilj održivo korištenje prirodne baštine i doprinos društveno-gospodarskom razvoju na lokalnoj i regionalnoj razini jer valorizira postojeću prirodnu baštinu unutar Parka prirode Kopački rit. Kroz razvoj posjetiteljske infrastrukture i zabavno-edukativnih posjetiteljskih sadržaja osigurava veću posjećenost čime izravno doprinosi društveno-gospodarskom razvoju i prepoznatljivosti lokalnog područja i regije.

h) Razminiranje površina Parka prirode

Trenutna površina minski sumnjivih površina na području Parka prirode iznosi 16.82 km². Dio MSP-a u Parku, površine 8,158 km² bit će razminiran u projektu NATURAVITA.

Razminiranje i pretraživanje MSP do sada financirano je kako iz Državnog proračuna, tako i sredstvima raznih donatora.

i) Nadzor područja

Zadaci Službe čuvara prirode Javne ustanove definirane su Zakonom kroz opisane nadležnosti i ovlasti. Nadzorom su obuhvaćene sljedeće aktivnosti:

- nadzor rada korisnika Parka prirode,
- nadzor ribolovnog područja,
- nadzor kanalske mreže i ostalih vodenih površina,
- nadzor kretanja i prometovanja posjetitelja,
- nadzor rada izvođača radova u Parku prirode,
- protupožarna zaštita,
- posebni uvjeti i zadaci - kod ekstremnih prirodnih uvjeta.

j) Promicanje Parka prirode Kopački rit

Nakon što su u prethodnoj godini završeni radovi obnove i proširenja turističke infrastrukture na Prijemnom centru Mali Sakadaš, u 2016. godini zabilježen je značajan porast broja posjetitelja kao i prodaja programa i suvenira koja su u redovnoj ponudi Parka. U 2016. godini, bilježi se povećanje broja posjetitelja od 30% kao i povećanje prihoda od čak 37% u odnosu na 2015. godinu.

Priprema za predmetnu godinu započela je krajem 2015. godine nakon što je pripremljen novi cjenik s programima i turističkom ponudom. Ostvareni su brojni kontakti s poslovnim partnerima pismenim i usmenim putem kao i putem društvenih mreža. Osobni kontakt se pokazao najboljim načinom komunikacije, koji ujedno daje i najbolje rezultate pa su se djelatnici iz Prezentacijske službe zaputili u veće gradove u Hrvatskoj i inozemstvu i prezentirali Kopački rit na najbolji mogući način. Osim obilaska putničkih agencija, s posebnim naglaskom na agencije koje razvijaju kontinentalni turizam i bave se riječnim cruising turizmom, ponuda Parka je tradicionalno predstavljena i na sajmu turizma u Ljubljani kao i na sajmu PLACE2GO i u središtu Zagreba na Zrinjevcu u sklopu projekta PARCS. Redovito su se održavali kontakti s europskim i svjetskim tour operatorima oko dolazaka sve većeg broja stranih posjetitelja.

U suradnji s lokalnim turističkim zajednicama, centralnim uredom HTZ-a i uredima u inozemstvu, Kopački rit posjetio je veliki broj novinara i turističkih djelatnika iz svih krajeva svijeta među kojima se ističu priznati svjetski fotografi, novinari prestižnih medijskih kuća i časopisa. Neki od njih su časopis Yachts, ARTE TV iz Njemačke, časopis Discovery iz Rusije, Huwans Club Avanture iz Francuske, časopis Enjoy Croatia i BTravel.

Vrijedi istaknuti posjet princa od Walesa u ožujku koji su popratili svi hrvatski i britanski mediji, što je vrhunska promocija Parka i šire regije. Tijekom njegova obilaska Hrvatske, jedna od destinacija mu je upravo bila Park prirode Kopački rit i pokazao je veliki interes za naše prirodne ljepote kao i bogatu prirodnu baštinu.

Manifestacija "Dan otvorenih vrata" je već drugu godinu zaredom održana krajem lipnja u suradnji s lokalnom zajednicom i drugim subjektima. Cilj te manifestacije je da se, osim obilježavanja Dana Dunava, bolje poveže s lokalnim subjektima i da se javnosti prezentiraju lokalni proizvodi, običaji i kultura zajedno s očuvanom prirodnom baštinom.

Odlična promocija Parka i šire regije u 2016. godini zabilježio je i dolazak britanskog masterchefa, Dhruva Bakera, u sklopu projekta "Croatia's Finest". Tijekom njegova boravka u Baranji, britanski mediji u njegovoj pratnji su snimili i prirodne ljepote Kopačkog rita. Domaći i inozemni mediji su objavili izvrsnu reportažu o savršenom spoju prirode i gastronomije u Baranji što će se itekako pozitivno odraziti na promociju ovoga kraja.

Tokom cijele godine redovito je održavana web stranica Parka kao i facebook stranica i intenzivno se radilo na pripremi za druge oblike digitalnog marketinga.

Kao i prethodnih godina, Prezentacijska služba organizirala je obilježavanje dana važnih za zaštitu prirode. S uspjehom smo angažirali nove suradnike i uveli nove sadržaje u programe manifestacija. Obilježeni su sljedeći datumi:

- 2. veljače 2016.** *Svjetski dan vlažnih staništa*
(u suradnji s eko školom iz Bilja prigodna radionica i predstavljanje rezultata zimskog prebrojavanja ptica)
- 22. ožujka 2016.** *Svjetski dan voda*
(sudjelovanje na znanstveno-stručnom skupu "Voda za sve" u Osijeku)
- 21.-29.svibnja 2016.** **Tjedan parkova Hrvatske** - promocija svih parkova u sklopu projekta PARCS
Održan je prvi ABC kros za školsku djecu
- 26. lipnja 2016.** *Dan Dunava*
(Dan otvorenih vrata)
- 26. kolovoza 2016.** *Međunarodna noć šišmiša*
(likovna radionica za djecu i plesna radionica u suradnji s plesnim studiom SHINE iz Osijeka)
- 24. rujna 2016.** *I. Baranjski polumaraton*
Prvi polumaraton u Kopačkom ritu u organizaciji agencija CRO RUN i Atletskog kluba Slavonija Žito iz Osijeka.

k) Sudjelovanje na stručno-znanstvenim skupovima

Znanstveno stručni skup "Voda za sve"

Tema Svjetskog dana voda 2016. godine, bila je: "Voda i poslovi". Ona je povezana s Milenijskim ciljevima razvoja UN-a, odnosno izravno s Osiguranjem održivosti okoliša, desetljeće ali i s UN-ovim akcijskim planom.

Povodom Svjetskog dana voda, u prostorijama Poljoprivrednog fakulteta "Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku", 18.03. održan je šesti po redu domaći i drugi međunarodni znanstveno-stručni skup "Voda za sve" - voda i poslovi. JUPP Kopački rit je sudjelovao sa posterskim priopćenjem "Monitoring populacije dabra(Castor Fiber L.) u Parku prirode Kopački rit.

Organizacija simpozija "Kopački rit jučer, danas, sutra 2016.g."

U 2016. godini održan je 5. Simpozij s međunarodnim sudjelovanjem "Kopački rit jučer, danas, sutra 2016.g." glavni organizator je Javna ustanova "Park prirode Kopački rit", dok su suorganizatori bili: Poljoprivredni fakultet u Osijeku i Fakultet za odgojne i obrazovane znanosti, Osijek, uz potporu mreže zaštićenih područja na rijeci Dunav "Danubeparks" i međunarodne znanstvene udruge B.EN.A (Balkan Environmental Association).

Simpozij je održan 29 i 30. rujna u Tikvešu gdje su održana 34 usmena i 4 posterska priopćenja. Predstavljene su znanstvene i stručne djelatnosti koje su se provodile, provode se ili se planiraju provoditi u Kopačkom ritu ili su vezane za njega. Održavanjem simpozija žele se predstaviti sva područja djelovanja istraživačkih, edukativnih i gospodarskih djelatnosti koje su vezane uz Parku prirode ili djelatnosti koje Javna ustanova provodi. Ciljevi Skupa su povezivanje i promicanje interdisciplinarnog i inovativnog pristupa u zaštiti prirode, njene svrhe te dobrobiti i koristi koje ona donosi kroz suradnju s održivim gospodarenjem prirodnim resursima sa svrhom poboljšanja konkurentnosti i općeg razvitka društva. Skup je ujedno i prigoda susreta, razmjene mišljenja i iskustava te uspostava suradnje među sudionicima sa sveučilišta, visokih učilišta, instituta, javnih ustanova, gospodarstva i nevladinih organizacija. Objavljen je i "Zbornik sažetaka 5. Simpozija Kopački rit jučer, danas, sutra 2016" u kome su objavljeni svi sažeci usmenih i posterskih priopćenja iz djelatnosti predstavljenih na Skupu.

1) Opći ciljevi upravljanja u budućem periodu

U narednom periodu Javna ustanova će i dalje djelovati sukladno zakonski zadanim ciljevima djelovanja i obvezama Republike Hrvatske, a temeljenim na potpisanim i ratificiranim međunarodnim konvencijama iz područja zaštite prirode i okoliša. Osnovne dugoročne ciljeve predstavljaju:

1. zaštita biološke raznolikosti Parka prirode, s osobitim osvrtom na zaštićene i strogo zaštićene vrste i njihova staništa,
2. zaštita i unaprjeđenje funkcija i vrijednosti vlažnih i močvarnih područja Parka,
3. upravljanje parkom u cilju održive upotrebe njegovih prirodnih vrijednosti putem razvoja ekološki prihvatljivih vidova djelatnosti poput turizma, ribarstva, poljoprivrede, šumarstva i lovstva.

Dugoročno gledano, Javna ustanova želi postati nezaobilazan pravni subjekt u regiji, čije aktivnosti doprinose zbližavanju s lokalnim stanovništvom, stvaranju pozitivne atmosfere zajedništva, razvijanju zajedničke odgovornosti za prirodu i prirodne resurse, edukaciji stanovništva, a također i poticanju razvoja okolnog područja te povećanja standarda života lokalnog stanovništva.

U **kratkoročnom** periodu Javna ustanova će nastaviti svoj rad sukladno Planu upravljanja, strogom provođenju mjera zaštite područja i promicanju svih vrijednosti Parka prirode, obnovi Komplexa dvoraca Tikveš i ostale infrastrukture, te poticanju razminiranja preostalih dijelova parka. Vrijedi istaknuti da će Javna ustanova nastaviti dosadašnji rad na nacionalnom i međunarodnom povezivanju sa srodnim ustanovama, te poticanju znanstveno-stručnog rada.

Projekt FAIRway Danube

Agencija za vodne putove sudjeluje, zajedno s ostalim EU zemljama na Dunavu, u EU projektu FAIRway Danube putem kojega će se sufinancirati uspostava novih i modernizacija i proširenje postojećih automatskih hidroloških postaja te uspostaviti operativni hidrološki sustav prognoziranja vodostaja na Dunavu. Jedna od novih postaja će se nalaziti na području PP Kopački rit i to na rkm 1393 (Petreš).

5.2. DJELATNOST HRVATSKIH ŠUMA

Park prirode "Kopački rit", uključivo i Posebni zoološki rezervat prostire se na području Šumarija Tikveš i Darda, na gospodarskim jedinicama "Dvorac-Siget", "Tikveške podunavske šume" i "Kopačevske podunavske šume". Za svaku od te tri gospodarske jedinice jednom u deset godina izrađuje se poseban stručni elaborat - program gospodarenja kojim se za razdoblje od 10 godina propisuju mjere gospodarenja i zaštite šuma, a koje odobrava Ministarstvo poljoprivrede posebnim rješenjem.

Za područje Parka prirode, uvjeti zaštite prirode izdani od Ministarstva zaštite okoliša i prirode, ugrađuju se u programe gospodarenja, a programi prije nego ih odobri Ministarstvo poljoprivrede moraju imati i prethodnu suglasnost Ministarstva zaštite okoliša i prirode. Za gospodarsku jedinicu "Tikveške podunavske šume" Program gospodarenja vrijedi za razdoblje od 2008. do 2017. godine, za "Dvorac - Siget" od 2009. do 2018. godine, a za gospodarsku jedinicu "Kopačevske podunavske šume" od 2011. do 2020. godine. Temeljem tih usvojenih programa gospodarenja šumama, Hrvatske šume djeluju i provode aktivnosti - mjere zaštite i gospodarenja šumama na području Parka prirode. U programe gospodarenja moguće je izvršiti uvid u šumarijama Tikveš i Darda i u Upravi šuma - Podružnica Osijek uz prethodnu suglasnost predstavnika Šumarije. Zakonom nije propisano sudjelovanje javnosti u njihovoj izradi i donošenju (npr. javna rasprava i sl.).

Hrvatske šume gospodare lovištem "Podunavlje-Podravlje" putem **lovnogospodarske osnove** usvojene od strane Ministarstva poljoprivrede (vrijedi za razdoblje 2016.-2026. g.) u koju su ugrađeni uvjeti zaštite prirode izdani od strane Ministarstva zaštite okoliša i energetike. Temeljem te usvojene lovnogospodarske osnove Hrvatske šume gospodare lovištem na području Parka prirode. U lovnogospodarsku osnovu moguće je izvršiti uvid u Odjelu za lovstvo Uprave šuma Podružnice Osijek. Zakonom o šumama nije propisano sudjelovanje javnosti u njezinoj izradi i donošenju (npr. javna rasprava i sl.).

- U razdoblju od 1997. do 2016. godine Hrvatske šume izvršile su sljedeće radove:
  - biološka reprodukcija - ulaganja su iznosila ukupno 27.107.000 kuna od toga u Posebnom zoološkom rezervatu oko 3.236.000 kuna; navedeni iznosi utrošeni su za pripremu staništa i pošumljavanje (324 ha), zaštitu od biljnih bolesti i divljači, protupožarnu zaštitu, njegovu sastojina, čuvanje šuma i izradu programa gospodarenja;
  - građevinske investicije i razminiranje - u ove radove uloženo je 15.900.000,00 kuna, a izvršeni su radovi izgradnje šumskih cesta, obnova lovačkih domova, izgradnja i popravak mostova te razminiranje šumskog puta uz rijeku Dravu i kulture kanadske topole u šumskom predjelu Mali bazar;
  - tijekom 2017. godine u biološku obnovu šuma planira se uložiti 1.634.000 kuna.

5.3. DJELATNOST HRVATSKIH VODA

Na području Parka prirode, Hrvatske vode su se angažirale na obnovi ratom oštećenih objekata vodnogospodarskog sustava i sanaciji korita i obala rijeke Dunav. Od vodnogospodarskih objekata obnovljene su crpne stanice (građevinski, strojarški i elektro dijelovi) Tikveš, Zlatna greda i Podunavlje; kanali (Glavni dovodni kanal do CS Tikveš, spojni kanal CS Tikveš i Zlatna greda) te je deminirana, a potom i obnovljena dionica (Kopačevo - CS Tikveš) Glavnog dunavskog nasipa. Za navedene radove financijska sredstva osigurana su zajmom Međunarodne banke za obnovu i razvoj.

Tijekom 2016. godine (lipanj - prosinac) i 2017. godine (siječanj - lipanj) Hrvatske vode su iz svog redovnog programa u održavanje i popravak nasipa na području Kopačkog rita (nasip Drava - Dunav i Glavni dunavski nasip) uložile cca 1,638 mil kuna, a u održavanju kanalske mreže cca 1,83 mil kuna. Pored navedenog, Hrvatske vode izradile su projektnu dokumentaciju za modernizaciju krune nasipa Drava - Dunav i Zmajevac - Kopačevo (cca 0,19 mil kuna), na temelju koje su izveli radove u iznosu od 6,2 mil kuna.

U svrhu sanacije i stabilizacije obala i korita rijeke Dunav te sprječavanja prodiranja glavnog toka Dunava u Kopački rit, Hrvatske vode su započele sanaciju najugroženijih dionica na dijelu oko km 1393 i poteza od km 1400 do km 1410. U razdoblju od 2004. godine do sada izrađena je tehnička dokumentacija (Glavni projekt sanacije vodograđevina korita i desne obale r. Dunav na rkm 1393; Idejni projekt sanacije korita i desne obale Dunava na km 1400 do 1410; Glavni i izvedbeni projekti žurne sanacije regulacijskih vodograđevina na desnoj obali Dunava na potezu od km 1405 do km 1407 u cilju stabilizacije obale, tehničkog održavanja vodotoka i međunarodnog plovnog puta; Idejni projekt sanacije korita i desne obale Dunava od km 1380 do km 1400 u cilju tehničkog i gospodarskog održavanja vodotoka i međunarodnog plovnog puta; Idejni projekt sanacije korita i desne obale Dunava od km 1410 do km 1433 u cilju tehničkog i gospodarskog održavanja vodotoka i međunarodnog plovnog puta) u vrijednosti od 4,654 mil kuna prema kojima se izvode radovi.

Do sada je na lokaciji oko km 1393 izvedena obaloutvrda, sanirani su zajedni izvedbom paralelne gradnje te je popravljena pregrada na starom toku Dunava - Petreš, a vrijednost izvršenih radova je oko 15 mil kn.

Na dijelu Dunava od km 1405 do km 1406 izvode se radovi na zaštiti desne obale Dunava i Kopačkog rita, izvedbom obaloutvrda i T-pera prema gore navedenoj dokumentaciji. Do sada je u sanaciju uloženo više od 43,7 mil kn, a do završetka radova potrebno je osigurati još oko 11,3 mil kn. U 2016. godini nisu se izvodili radovi, a isti nisu planirani ni u 2017. godini, s obzirom da još nije postignut dogovor na međudržavnoj razini (RH - R. Srbija) o daljnjim zahvatima na tom, odnosno cijelom potezu Dunava (rkm 1433 -1295).

Zbog izuzetno visokih financijskih ulaganja u sanaciju korita i obala Dunava, radovi se sufinanciraju u suradnji s dva ministarstva (Uprava vodnoga gospodarstva pri Ministarstvu zaštite okoliša i energetike i Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture), te s Agencijom za vodne putove.

Radovi su obavljani prema posebnim uvjetima Ministarstva zaštite okoliša i prirode.

U narednom razdoblju planiraju se daljnje aktivnosti koje su preduvjet za realizaciju potrebnih radova, za što je potrebno usuglasiti rješenja sa suinvestitorima kao i s Republikom Srbijom.

Iz tog razloga izrađena je kompletna projektna dokumentacija (idejni i glavni projekti sanacije korita i desne obale Dunava od km 1433 do km 1380) za tzv. gornji Dunav (od državne granice s Mađarskom do utoka rijeke Drave u Dunav), u ukupnoj vrijednosti nešto većoj od 4,654 mil kuna, koja je temelj za izradu Studije utjecaja na okoliš za navedeni potez Dunava, ali je donesena odluka o prekidu postupka zbog neriješenih međugraničnih pitanja. U planu je nastavak izrade projekata i za "donji Dunav" (dio Dunava nizvodno od ušća Drave u Dunav do Iloka, odnosno do državne granice s Republikom Srbijom).

Zbog nedostatnog kapaciteta, odnosno nemogućnosti punjenja cjelokupnog sustava ribnjaka Podunavlje vodom iz rijeke Dunav za vrijeme trajanja velikih voda istog, potrebno je izvršiti rekonstrukcije te gradnju novih objekata kako bi se ubrzalo vrijeme punjenja. Iz tog razloga Hrvatske vode investirale su u izradu Idejnog i glavnog projekta rekonstrukcije i izgradnje ustava CS Podunavlje, na temelju kojih su ishođene lokacijska i građevinska dozvola. U tijeku je javno nadmetanje za radove na rekonstrukciji i izgradnji ustava CS Podunavlje. Hrvatske vode planiraju radove započeti u 2017. godini.

U svrhu praćenja kakvoće voda i zaštite od onečišćenja Parka prirode, Hrvatske vode provode monitoring na sljedećim lokacijama: Stara Drava-Čingi-lingi, Ustava Kopačevo - jezero Sakadaš, jezero Sakadaš, glavni dovodni kanal za CS Tikveš, glavni dovodni kanal za CS Zlatna Greda i Čama kod CS Podunavlje. Tijekom 2016. godine uzorkovanje je provedeno 12 puta na lokacijama Stara Drava - Čingi-lingi, Ustava Kopačevo - jezero Sakadaš, jezero Sakadaš, glavni dovodni kanal za CS Tikveš, glavni dovodni kanal za CS Zlatna Greda i Čarna kod CS Podunavlje. Uzorkovanje i analizu kakvoće voda provodi Zavod za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije, a temeljem "Uredbe o standardu kakvoće voda" ("Narodne novine" broj 73/13., 151/14., 78/15. i 61/16.). Temeljem Uredbe, propisan je klasifikacijski sustav za ocjenu stanja voda: vrlo dobro stanje, dobro stanje, umjereno stanje, loše stanje i vrlo loše stanje. Klasifikacija stanja površinskih voda je uspoređivanjem mjerodavnih vrijednosti i dopuštenih graničnih vrijednosti pojedinih fizikalno-kemijskih elemenata kakvoće vode iz Priloga koji su sastavni dio Uredbe o standardu kakvoće voda.

Klasifikacija voda na temelju mjerodavnih vrijednosti fizikalno-kemijskih elemenata kakvoće vode za 2016. godinu

	POKAZATELJI	Naziv postaje											
		STARA DRAVA Čingi-lingi		JEZERO SAKADAŠ Ustava Kopačevo		DRAVA Prije utoka u Dunav (1,4 rkm)		DUNAV Granični profil RH-H (1429. rkm)		GDK CS Tikveš		GDK CS Zlatna Greda	
FIZIKALNO-KEMIJSKI ELEMENTI KAKVOĆE	pH	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro
	Ortofosati	mgP/l	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	dobro
	BPK ₅	mgO ₂ /l	umjereno	umjereno	umjereno	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	umjereno	umjereno	vrlo dobro	umjereno	vrlo dobro
	KPK (KMnO ₄)	mgO ₂ /l	umjereno	umjereno	umjereno	dobro	dobro	dobro	umjereno	umjereno	umjereno	umjereno	umjereno
	Amonij	mgN/l	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro
	Nitrati	mgN/l	vrlo dobro	umjereno	dobro	dobro	dobro	dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro
	Ukupni dušik	mgN/l	vrlo dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro
	Ukupni fosfor	mgP/l	vrlo dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	vrlo dobro	dobro

Generalna je ocjena da na području Parka prirode unazad nekoliko godina nema značajnih odstupanja u kvaliteti voda.

Hrvatske vode, VGO za Dunav i donju Dravu iz Osijeka su u razdoblju od kolovoza 2016. godine do kolovoza 2017. godine, u kojem nije bilo velikih vodnih valova, na području Kopačkog rita provodile samo *pripremno stanje obrane od poplava*, prema sljedećem:

AVS Batina

- B.34.1. d.o. r. Dunav, rkm 1433+060 - 1421+770, (državna granica R. Hrvatske i Mađarske – Zeleni otok)
- B.34.2. d.o. r. Dunav, rkm 1421+770 - 1403+000, (Zeleni otok - Ludaš)
  - pripremno stanje 05.02.2016. (u 07.⁰⁰, pri +318 cm) - 14.03.2016. (u 07.⁰⁰, pri +266 cm)
  - pripremno stanje 17.07.2016. (u 07.⁰⁰, pri +366 cm) - 27.07.2016. (u 07.⁰⁰, pri +266 cm)
  - pripremno stanje 01.08.2016. (u 07.⁰⁰, pri +325 cm) - 03.08.2016. (u 07.⁰⁰, pri +290 cm)
  - pripremno stanje 10.08.2016. (u 07.⁰⁰, pri +321 cm) - 19.08.2016. (u 07.⁰⁰, pri +290 cm)
  - pripremno stanje 26.02.2017. (u 11.⁰⁰, pri +308 cm) - 03.03.2017. (u 07.⁰⁰, pri +248 cm)
  - pripremno stanje 23.03.2017. (u 07.⁰⁰, pri +340 cm) - 29.03.2017. (u 07.⁰⁰, pri +260 cm)
  - pripremno stanje 02.05.2017. (u 07.⁰⁰, pri +320 cm) - 19.05.2017. (u 07.⁰⁰, pri +295 cm)

VS Tikveš

- B.34.3. d.o. r. Dunav, rkm 1403+000 - 1382+300, (Ludaš - ušće r. Drave)
  - pripremno stanje 06.02.2016. (u 07.⁰⁰, pri +301 cm) - 14.03.2016. (u 07.⁰⁰, pri +255 cm)
  - pripremno stanje 17.07.2016. (u 07.⁰⁰, pri +307 cm) - 27.07.2016. (u 07.⁰⁰, pri +263 cm)
  - pripremno stanje 11.08.2016. (u 07.⁰⁰, pri +301 cm) - 19.08.2016. (u 07.⁰⁰, pri +291 cm)
  - pripremno stanje 24.03.2017. (u 07.⁰⁰, pri +314 cm) - 29.03.2017. (u 07.⁰⁰, pri +228 cm)
  - pripremno stanje 03.05.2017. (u 07.⁰⁰, pri +314 cm) - 19.05.2017. (u 07.⁰⁰, pri +259 cm)
- B.34.8. l.o. r. Drave, rkm 0+000 - 18+950, (ušće u r. Dunav - željeznički-HŽ most u Osijeku)
  - pripremno stanje 06.02.2016. (u 07.⁰⁰, pri +301 cm) - 14.03.2016. (u 07.⁰⁰, pri +255 cm)
  - pripremno stanje 17.07.2016. (u 07.⁰⁰, pri +307 cm) - 27.07.2016. (u 07.⁰⁰, pri +263 cm)
  - pripremno stanje 11.08.2016. (u 07.⁰⁰, pri +301 cm) - 19.08.2016. (u 07.⁰⁰, pri +291 cm)
  - pripremno stanje 24.03.2017. (u 07.⁰⁰, pri +314 cm) - 29.03.2017. (u 07.⁰⁰, pri +228 cm)
  - pripremno stanje 03.05.2017. (u 07.⁰⁰, pri +314 cm) - 19.05.2017. (u 07.⁰⁰, pri +259 cm)

VS Aljmaš

- B.34.4. d.o. r. Dunav, rkm 1382+300 - 1347+000, (ušće r. Drave - granica OBŽ i VSŽ)
  - pripremno stanje 25.02.2016. (u 07.⁰⁰, pri +404 cm) - 14.03.2016. (u 07.⁰⁰, pri +326 cm)
  - pripremno stanje 18.07.2016. (u 07.⁰⁰, pri +446 cm) - 25.07.2016. (u 07.⁰⁰, pri +388 cm)
  - pripremno stanje 14.08.2016. (u 07.⁰⁰, pri +406 cm) - 18.08.2016. (u 07.⁰⁰, pri +386 cm)

AVS Vukovar

- B.34.5. d.o. r. Dunava, rkm 1347+000 - 1318+450 (granica OBŽ i VSŽ - Opatovac)
- B.34.6. d.o. r. Dunava, rkm 1318+450 - 1295+510 (Opatovac - granica s R. Srbijom, kod Iloka)

- vodostaj Dunava u Vukovaru u navedenom razdoblju nije uvjetovao provedbu niti jednog stupnja obrane od poplava

AVS Osijek

- B.34.8. l.o. r. Drave, rkm 0+000 - 18+950, (ušće u r. Dunav - željeznički-HŽ most u Osijeku) ***
- B.34.9. l.o. r. Drave, rkm 18+950 - 25+000, (željeznički-HŽ most u Osijeku - Halaševo)
- B.34.10. l.o. r. Drave, rkm 25+000 - 45+300, (Halaševo - Vršina)
- B.34.12. d.o. r. Drave, rkm 0+000 - 29+300, (ušće u r. Dunav - ušće r. Vučice)
  - pripremno stanje 18.07.2016. (u 07.⁰⁰, pri +228 cm) - 25.07.2016. (u 07.⁰⁰, pri +128 cm)

5.4. SURADNJA PARKA PRIRODE KOPAČKI RIT S OSTALIM KORISNICIMA PROSTORA PARKA

Javna ustanova "Park prirode Kopački rit" uspješno surađuje sa Hrvatskim šumama, Podružnica šuma Osijek, Hrvatskim vodama i Beljem d.d. Svi navedeni korisnici prostora donose svoje planove gospodarenja, koje prosljeđuju u nadležno Ministarstvo za zaštitu okoliša i prirode, koje im izdaje suglasnost s uvjetima zaštite prirode za obavljanje njihove djelatnosti sukladno zahtjevima iz planova, a sve sukladno Zakonu o zaštiti prirode. Služba nadzora/čuvara prirode sukladno svojim ovlastima provodi nadzor nad obavljanjem predmetnih aktivnosti.

6. POSJEĆIVANJE PARKA PRIRODE "KOPAČKI RIT"

U 2016. godini, **park je posjetilo ukupno 38.679 ili 18% više posjetitelja** nego prethodne godine. Financijski gledano, prihod od prodanih programa, suvenira i iznajmljivanja oprema iznosio je **2.549.542,90** kuna.

Povećanje broja posjetitelja rezultat je stalne prisutnosti u medijima i zainteresiranosti posjetitelja za nove sadržaje Parka (novi Prijemni centar, multimedijalna izložba, šetnica).

Broj posjetitelja iz inozemstva se povećava iz godine u godinu, a on je do 31.12.2016. godine iznosio **8221** što čini **31%** ukupnog broja posjetitelja. Najveći broj posjetitelja dolazi iz Mađarske, Slovenije, Njemačke, Austrije i Australije.

U strukturi i dalje je najkorišteniji program obilaska parka brodom Panorama Kopačkog rita, ali i program obilaska čamcem Put dabrova zbog atraktivnosti svake godine koristi sve veći broj posjetitelja.

7. PROSTORNI PLAN PODRUČJA POSEBNIH OBILJEŽJA PARK PRIRODE "KOPAČKI RIT"

Temeljem članka 21. ranije važećeg **Zakona o prostornom uređenju** ("Narodne novine" broj 30/94., 68/98., 61/00., 32/02. i 100/04.) za parkove prirode bila je obvezna izrada prostornog plana kojeg donosi Hrvatski sabor. Temeljem toga, Hrvatski sabor je 17. veljače 2006. godine donio **Prostorni plan Parka prirode "Kopački rit"** ("Narodne novine" broj 24/06., u daljnjem tekstu: PP "Kopački rit").

PP "Kopački rit" kao prostorni plan područja posebnih obilježja, obuhvaća zaštićeno područje Parka prirode, a u sklopu njega i posebni zoološki rezervat. U tijeku izrade PP "Kopački rit" razmatrani su državni i lokalni zahtjevi te zahtjevi korisnika po pitanju namjene i zaštite prostora. Na osnovu toga utvrđena je mogućnost prihvatanja odnosno pomirenja različitih interesa u prostoru. Namjena i organizacija prostora utvrđena je u skladu s novim spoznajama i pristupima zaštiti prirode, te su utvrđene mjere korištenja, mjere za uređenje i mjere za unapređenja zaštite okoliša.

Prema područjima za gradnju predviđenim PP "Kopački rit", u Prostornom planu uređenja Općine Bilje utvrđena su građevinska područja dok je na ostalom prostoru Parka, gradnja zabranjena. Tijekom provođenja PP "Kopački rit", kao i kroz upravljanje područjem u svrhu čega je osnovana Javna ustanova Park prirode Kopački rit, nisu uočeni veći problemi.

Osnovna podjela prostora Parka prirode "Kopački rit" je na temeljnu i prijelaznu zonu.

U odnosu na način korištenja prostora, na području Parka prirode Prostornim planom utvrđena su sljedeća područja:

- područja ograničenog korištenja (posebni zoološki rezervat);
- područje selektivnog korištenja (poplavno područje izvan posebnog zoološkog rezervata);
- područje višenamjenskog korištenja (zapadno od nasipa Zmajevac-Kopačevo i istočno od nasipa na lijevoj obali Dunava).

Prostornim planom utvrđeno je 7 kopnenih ulaza u Park prirode, od kojih je glavni ulaz "Mali Sakadaš", a ostali ulazi su "Podravlje", "Podunavlje", "Kozjak", "Grabovac", "Sokolovac" i "Zlatna Greda". Uz ove kopnene ulaze utvrđene su i 4 točke pristupa na vodene putove. Sustav staza za razgledavanje obuhvaća kopnene i vodene staze.

Člankom 60. **Zakona o prostornom uređenju** ("Narodne novine" broj 153/13. i 65/17.) prostorni plan područja posebnih obilježja određen je kao prostorni plan državne razine čija je obveza donošenja propisana Državnim planom prostornog razvoja. Njegovo donošenje je i dalje ostalo u nadležnosti Hrvatskog sabora.

Člankom 198. prijelaznih i završnih odredbi Zakona o prostornom uređenju propisano je da dokumenti prostornog uređenja doneseni na temelju propisa koji su važili prije stupanja na snagu ovog Zakona ostaju na snazi do donošenja prostornih planova prema ovom Zakonu, odnosno do njihova stavljanja izvan snage na temelju ovog Zakona.

8. PROSTORNI PLANOWI UREĐENJA OPĆINA BILJE I KNEŽEVI VINOGRADI I PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA OSIJEKA

Kao što je u poglavlju 2. istaknuto, područje Parka prirode "Kopački rit" nalazi se u tri jedinice lokalne samouprave: Općini Bilje, Općini Kneževi Vinogradi i Gradu Osijeku (samo 0,3% površine).

Prostorni planovi ovih jedinica lokalne samouprave usklađeni su s Prostornim planom Parka prirode "Kopački rit". Oni su važni zbog toga što se njima obuhvaća i kontaktni prostor "Kopačkog rita" što je bitno sa stajališta zaštite prirode, ali i s gospodarskog, prvenstveno turističkog gledišta.

Prostornim planom uređenja Općine Kneževi Vinogradi ("Službeni glasnik" Općine Kneževi Vinogradi broj 5/05., 5/06., 5/09., 3/12. i 14/12.) vezano uz kontaktni prostor "Kopačkog rita", dio prostora sjeverno od Parka prirode ocijenjen je kao vrijedan dio prirode i ucrtan je na kartografskom prikazu. Taj dio prostora štiti se planskim mjerama propisanim u Odredbama za provođenje. Dio tih mjera odnosi se na zabranu isušivanja vodenih površina, zabranu uklanjanja prirodne vegetacije na obalama Dunava i promjene prirodnog toka, osim za nužne radove na tehničkom i gospodarskom održavanju vodotoka te zabranu gradnje autorskih stupova, dalekovoda i sl.

Prostornim planom uređenja Općine Bilje ("Službeni glasnik" Općine Bilje broj 8/05., 2/16., 8/16. i 9/16.) vezano uz kontaktni prostor "Kopačkog rita", dio prostora zapadno od Parka prirode ocijenjeno je kao vrijedan dio prirode i ucrtan je na kartografskom prikazu. Taj dio prostora štiti se planskim mjerama propisanim u Odredbama za provođenje. Mjere su slične onima iz Prostornog plana uređenja Općine Kneževi Vinogradi i također uključuju zabranu isušivanja vodenih površina, zabranu uklanjanja prirodne vegetacije na obalama Dunava i promjenu prirodnog toka, osim za nužne radove na tehničkom i gospodarskom održavanju vodotoka i sl. Bitno je naglasiti da je u Prostornom planu Općine Bilje utvrđeno više građevinskih područja za naselja povremenog stanovanja, turističko-rekreacijske i ugostiteljsko-turističke zone. Na taj način u kontaktnom području "Kopačkog rita" osigurano je dovoljno prostora za lociranje smještajnih kapaciteta i ostalih sadržaja za razvoj turizma.

U obuhvatu Prostornog plana uređenja Grada Osijeka ("Službeni glasnik" Grada Osijeka broj 8/05., 5/09., 17A/09., 12/10. i 12/12.) je 0,3% površine Parka prirode, ali taj Plan tretira veći dio prostora južno od rijeke Drave koji se nalazi u južnom kontaktnom području "Kopačkog rita". Dijelom se radi o izgrađenoj strukturi gradskog naselja Osijek (istočna industrijska zona, riječna luka, planirane

infrastrukturne građevine vezane uz pročišćavanje otpadnih voda i zbrinjavanje otpada itd.), a dijelom o šumskim površinama koje se nalaze u poplavnom području. Dio pojasa uz desnu obalu Drave u kontaktnom području Parka prirode Prostornim planom uređenja Grada Osijeka utvrđen je kao osobito vrijedan predjel - prirodni krajobraz.

9. PROBLEMI ZAŠTITE, IMOVINSKO-PRAVNIH ODNOSA, UPRAVLJANJA I REŽIMA KORIŠTENJA PROSTORA

Iz ranijih poglavlja vidljivo je da na području Parka prirode postoji nekoliko problema koji se mogu podijeliti u sljedeće grupe:

PROBLEMI RIBNJAKA "PODUNAVLJE-PODRAVLJE"

Ribnjaci Podunavlje dani su tvrtki PP Orahovica u dugogodišnji zakup, ali i dalje nisu u cijelosti u funkciji nego su i dalje samo djelomično pod vodom.

Nedostatak vode u cjelokupnom području ribnjaka "Podunavlje-Podravlje" prijeto degradacijom staništa, odnosno sukcesijom površina koje nisu pod vodom.

PROBLEMATIKA VEZANA UZ ZAŠTITU PODRUČJA:

- problem očuvanja neometanog vodnog režima;
- krivolov i krivoribolov;
- požari pri kojima izgore staništa rijetkih i ugroženih životinja, uključujući gnijezda ptica močvarica;
- sušenje šuma.

PROBLEMATIKA VEZANA UZ INFRASTRUKTURU:

- neriješeno pročišćavanje otpadnih voda sa područja Baranje.

PROBLEMATIKA VEZANA UZ DOSTUPNOST TERENA I MINIRANOST:

Veliki problem i dalje predstavlja miniranost dijela Posebnog zoološkog rezervata. Zadnjih godina je zbog nedostatka sredstava opseg radova na razminiranju bio smanjen. Hrvatske šume d.o.o. su stoga odlučile u suradnji s projektnim partnerima Agencijom za regionalni razvoj RH, Hrvatskim centrom za razminiranje, Uredom za razminiranje, Javnom ustanovom Park prirode Kopački rit i Hrvatskim vodama pokrenuti projekt NATURAVITA kojim bi se iz Europskog fonda za regionalni razvoj u razdoblju 2017. - 2021. uz ostale predviđene aktivnosti razminiralo i 8,16 km² površina unutar Posebnog zoološkog rezervata. Nakon provedbe projekta NATURAVITA minski sumnjivo ostalo bi unutar Posebnog zoološkog rezervata još 8,66 km². Projekt NATURAVITA je trenutno u završnoj fazi pripreme odnosno pri kraju je izrada studije izvodljivosti, a pokrenuti su postupci ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš i prethodne ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu. Projektno područje projekta NATURAVITA obuhvaća osim Posebnog zoološkog rezervata i površine Regionalnog parka Mura-Drava na lijevoj i desnoj obali rijeke Drave od mosta na koridoru V-C nizvodno do ušća u Dunav. Ukupno je planirano razminiranje na 27,53 km² te obnova šuma i šumskog zemljišta domaćim vrstama šumskog drveća na 10,21 km². Projekt uključuje i obnovu postojeće i izgradnju nove protupožarne infrastrukture, obnovu i uspostavu edukacijske infrastrukture, te uspostavu monitoringa u svrhu zaštite i očuvanja vodenih ekosustava.

DEMOGRAFSKI PROBLEMI:

Naselja u Parku prirode	BROJ STANOVNIKA PO POPISIMA			
	1981. g.	1991.g.	2001.g.	2011. g.
TIKVEŠ	120	73	28	10
KOZJAK	270	140	80	58
Ukupno:	390	213	108	68

(napomene: Tikveš i Kozjak se od 1991. iskazuju kao samostalna naselja, rubno uz vanjsku granicu Parka prirode nalazi se naselje Podunavlje; može se reći da je ovo naselje demografski odumrlo budući je u njemu 2001. godine evidentirano jedno dvočlano kućanstvo)

- još uvijek nedostatan povratak stanovništva u naselja unutar Parka prirode Kopački rit.

10. ZAKLJUČCI

Potrebno je napomenuti da je bitno unaprijeđen dijalog između svih čimbenika u prostoru s ciljem ostvarenja zajedničkih i općih javnih interesa u očuvanju ekološke vrijednosti i značaja, biološke raznolikosti i osobitosti područja Parka prirode.

Resursi Parka prirode moraju se koristiti sukladno mjerama zaštite i očuvanja Parka prirode te mjerama održivog korištenja prirodnih dobara pri čemu se kao prioritetne aktivnosti utvrđuju:

- razminiranje cijelog područja;
- provođenje propisa iz područja zaštite prirode od strane svih korisnika Parka prirode, lokalnog stanovništva, svih ostalih pravnih i fizičkih osoba i sl;
- očuvanje vodnog režima kao prirodnog obilježja, budući je od presudnog značaja za očuvanje Parka prirode;
- trajno istraživanje i praćenje stanja u prirodi;
- izgradnja infrastrukture i obnova postojeće;
- rješavanje pitanja otpadnih voda;
- promidžba Parka prirode i razvoj održivog sustava posjećivanja;
- razvoj održivog turizma cijele regije;
- protupožarna zaštita.

Vezano uz socio-ekonomsku situaciju naselja unutar Parka prirode i cijele Baranje kao prioritetne aktivnosti se utvrđuju:

- daljnje povezivanja Parka prirode sa svim subjektima okruženja;
- daljnje jačanje uključivanja lokalnog stanovništva u život Parka prirode te njegovo očuvanje.

U proteklih nekoliko godina od strane sva tri pravna subjekta s javnim ovlastima koji djeluju na području Parka prirode (Javna ustanova, Hrvatske šume i Hrvatske vode) učinjen je velik napredak u pogledu zaštite, održavanja, očuvanja i proučavanja Kopačkog rita. Izgrađene su važne građevine infrastrukture kao i građevine vezane uz posjećivanje i proučavanje Kopačkog rita. Sve to rezultiralo je povećanjem kvalitete posjećivanja čime se Kopački rit sve više afirmira i kao bitna točka turističke ponude Osječko-baranjske županije, posebno eko-turizma.